

Două cărți despre România

România văzută din nord

Thomas Perle s-a năcut în 1987 în Vișeu de Sus, având tată maghiar și mamă de origine germană.

În 1991 emigrează cu familia la Nürnberg. A studiat la Universitatea din Viena teatrul, filmul și științele mass-media, interesat fiind îndeosebi de dramaturgie.

În 2013, i se acordă Premiul de Exil pentru proza “noi plecăm fiindcă toți plecăm”.

Volumul de față poartă titlul „noi plecăm fiindcă toți plecăm”¹⁰ și se deschide cu această proză premiată, urmată de alte șase.

Specific scrisului lui Thomas Perle este evitarea intenționată a majusculei în proza sa și realizarea unei proze secvențiale, în care este surprins doar esențialul.

Dat fiind faptul că bunicul dinspre mamă era român, autorul își însușește și această limbă, fiind mândru de faptul că a crescut cu trei limbi.

În prima proză scrisă la persoana întâi din punctual de vedere al unei fete care este încă elevă, pe alocuri, prin afișata naivitate, duce cu gândul la proza regretatei Aglaja Veteranyi.

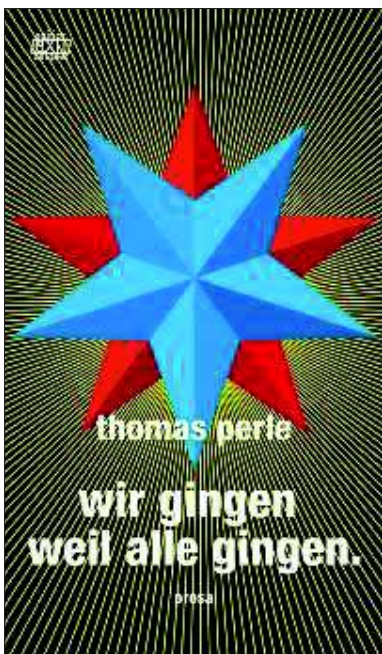
Ajunși în Germania în urma scrisorii de chemare din partea bunicii dinspre mamă, după ce părinții fuseseră un an și jumătate șomeri, tatăl geolog iar mama laborantă la abator, naratoarea se miră că în supermarket poți lua singur marfa, pe de o parte, și pe de alta de bogăția și varietatea produselor.

Într-o altă proză mult mai scurtă, „august”, este vorba de Vasile, lucrător la abator, care după ce ajunge cu familia în Germania, soția sa fiind de naționalitate germană, lucrează și acolo tot la abator, dar este nemulțumit că are dificultăți în privința comunicării și când se întoarce rămâne definitiv acasă.

În „trupul mamei. fiecare viață ajunge odată la capăt” relatează despre moartea bunicii. Oamenii sunt dependenți de istorie, evrei ca Martha sfârșesc în camera de gazare.

Frumos spus: „viața merse pe ușă. cu bunica de mână” (p.59).

¹⁰ thomas perle: *wir gingen weil alle gingen.* prosa, ediția exil, wien, 2018, 136 p.

În „lemn” este vorba despre victimele primului război mondial, când Karl, soțul lui Margarethe, ajunge cu întreaga companie prizonier la italieni, eliberat fiind după ani de zile de “*lavorare*” la tăiat lemne. Au șapte copii, dintre care rămân în viață doar patru fete. După moartea lui Margarethe vrea și Karl să moară, simțindu-se cumva de prisos.

„zăpada neagră” – titlul fiind un reușit oximoron - este scrisă la persoana întâi, realizată expresiv pe un fundal negru pe alb, asistăm la înmormântarea unui prieten, Daniel, pentru care naratorul venise anume din Germania. În această proză este amalgamat în mod reușit trecutul și prezentul.

„tăcere” este tot o proză scrisă la persoana întâi, redată fiind o vizită la o mătușă care și-a ratat viața, îndrăgostită fiind de un bărbat care avea familie.

Tot la persoana întâi este scrisă și ultima proză, „mulțumim partidului”, din care aflăm că mama e arestată de trei indivizi care vin cu o Dacie neagră și o duc cu ei. Mama scria noaptea texte împotriva regimului și va fi împușcată, iar tatăl, care vroia să ia și el parte la revoluție, merge la București împreună cu un vecin și moare și el, copilul rămânând orfan.

Concluzia finală: „*imnul socialist nu mai trebuie să-l cânt*” (p.135).

Amuzantă e observația copilului cu privire la cățeaua pechineză belle:

“*ea avea dinții strâmbi și ochii bubucați. eu o găseam la fel de urâtă ca prima noastră tovarășă din stat*” (p.129).

De fapt nici conducătorul nu este cruțat: „iubitul nostru *conducător*”, pentru ca mai apoi să fie „înțeleptul *conducător*” (p.7), bineînțeles, în ambele cazuri, la modul ironic.

Este mult tragism, mult întuneric în aceste texte, speranța de care te-ai putea atârna și prin care te-ai putea înălța este o pasăre moartă.

Demn de semnalat este faptul că textele abundă de cuvinte și expresii românești, în primul rând, dar și maghiare.

Din totalitatea acestora desprindem doar câteva: „*mămăligă cu brânză*”, „*vinete*”, „*mici*” (p.13), „*Hai să bem!*”, „*abator*”, „*conducător*” (p.42), „*nu ești normal*” (p.100), „*liniște! liniște!*” (p.133), „*libertate! libertate!*” (p.134), iar în maghiară: „*csókolom*”, „*szerbusz*”, „*bácsi*” (p.15), „*nagy tata*” (p.18), „*hol volt, hol nem volt...*” (p.130), „*és boldogan éltek, míg meg nem haltak*” (p.131).

România văzută din sud

Sigrid Katharina Eismann, născută în 1965 la Timișoara, fostă elevă la Liceul german Nikolaus-Lenau, emigrează în 1981 cu familia în Germania, unde în cele din urmă se stabilește la Offenbach, în apropiere de Frankfurt și este autoarea unui volum de versuri intitulat „Călătorie prin patrie – de la Offenbach la Timișoara”, apărut în 2017. Recent publică un roman cu titlu ciudat, „*Nava cosmică ardeul*”¹¹.

Cartea este constituită din șapte capitole de dimensiuni diferite, de la două pagini până la patruzeci și se încheie cu un „Glosar” (pp.155-157) în care sunt explicate unele cuvinte din română sau din dialectul șvăbesc bănățan.

Cartea este constituită din secvențe, de la o jumătate de pagină (p.29, 46, 47, 72, 73, 109), până la trei pagini (pp.52-54, 59-61), patru (pp.65-68, 84-87) sau chiar cinci pagini (pp.148-152).→

MIRCEA M. POP

¹¹ Sigrid Katharina Eismann: *Das Paprikaraumschiff.* Roman, danube books Verlag c.k., Ulm, 2020, 157 p.

Cu cronologia nu are autoarea nimic comun, totul este relatat la voia întâmplării, în măsura în care ea își amintește câte ceva.

Centrul de greutate în carte este România, în primul rând Timișoara, unde naratoarea își petrece majoritatea timpului, dar nu lipsesc nici satele din jur (Freidorf, Livezile, Dolaț, Opat, Șandra), de unde fie că erau bunicile sau unde ajunge ea la Kirchweich sau cu alte prilejuri și, bineînțeles, localitățile din Germania prin care a trecut.

Ba chiar și Belgradul e prezentat cu prilejul unei escapade făcute acolo la venirea în țară.

Autoarea are un mod sincopat de a scrie, care o prinde însă foarte bine. Problema e adesea abordată și nu se insistă asupra ei până la epuizare, ci se trece cu dezinvoltură la cu totul altceva.

Aflăm că „*Zeul soare Ceaușescu*” (p. 13) mărește taxa pe cap de doritor de emigrare după vizita lui Genscher, de cinci ori 2500 DM.

Mai aflăm că muncitoarele din fabrică „ciupeau” bucăți de țesături pe care le strecurau pe poarta întreprinderii afară (p.15).

Cu nostalgie își amintește naratoarea de prăjituri precum: „*Opera, Petit Four, Amandine*” (p.21).

Își amintește că în 1977: „*măcelăriile erau săli de operație goale... În schimburi stăteau la coadă generațiile pentru o jumătate de kg. de zahăr sau carne*” (p.24), în timp ce la cantina partidului, unde ajunge odată cu tatăl ei, primeai de toate, la discreție.

Concluzia noastră, care am trăit acolo până în vara lui 1989 este că atunci se putea trăi totuși acceptabil, după 1982 s-a împuțit brânza complet.

„*Doamna Educatoare*” – cum i se zice - (p. 33, 36) ar fi fost mai partinic să fie denumită „tovarășa”...

Aflăm că la Teatrul german din Timișoara se prezintă în iunie 2015 „*Niederungen*” / Șesuri de Herta Müller.

Slujba la biserică este prezentată ingenios, cu ochii copilului de odinioară.

Familia mânca întotdeauna la 12 fix supa.

Ingenioasă e ideea prezentării cartierelor din Timișoara în timpul călătoriei (incomode) cu tramvaiul. Dacă Dana Grigorcea în romanul ei

„Sentimentul primar de nevinovăție” se plimbă prin București cu prietenul ei Flavian, care avea un strălucitor Aston Martin DB5 iar cu autobuzul 368, ajunge, prin hârtoape, la periferie, autoarea de față se plimbă cu tramvaiul, în special pe linia 3.

Suntem informați că „*Ota*” / bunicul dinspre mamă era pasionat de cai și avea multă personalitate, fiind atât împotriva naziștilor cât și a colectivizării.

Precum la Carmen-Francesca Banciu, și la autoarea de față găsim redată ceremonia tăiatului porcului (pp.57-58)

Dacă bunicul dinspre tată nu s-a mai întors din Rusia, sunt, în schimb, prezente cele două bunici, *Nee-Oma*, bunica dinspre tată, care va ajunge și ea cu ei în Germania, în timp ce cealaltă, *Kettel-Oma* va muri în țară.

În satul lui Nee-Oma, aflat la granița cu Iugoslavia, grănicerii vin și beau rachiu cu sătenii.

Precum în romanul lui Nadine Schneider, și aici sătenii treceau ilegal frontiera.

În noaptea de după Kirchweich au trecut 15 perechi de dansatori împreună cu preotul. Fugarii ajung în închisoare în Iugoslavia, unde sunt verificați. Liberi cu adevărat sunt atunci când se vor urca în trenul de Nürnberg.

Mai aflăm că: „...*capetele copiilor erau înfundate cu cântece despre partid*” (p.82).

„*Chiaburii, dușmanii poporului*” sunt obligați să meargă în Bărăgan. Nee-Oma de 41 de ani cu fiul ei de 11 ani ajung acolo și vor locui într-un „*borderi*”, precum alți deportați. De-abia după șase ani vor veni înapoi, după moartea lui Stalin.

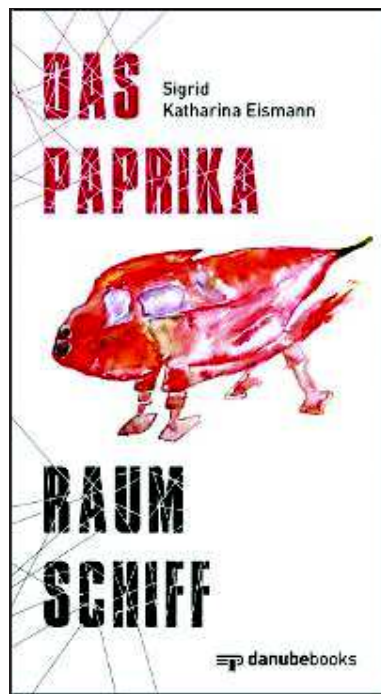
În octombrie 1981, când autoarea avea 17 ani, li se aprobă, în sfârșit, mult râvnita plecare și pentru casă au primit suma derizorie de 20.000 lei.

La un moment dat e prezentată și o nuntă. De asemenea, e evocată și întâlnirea anuală a șvabilor bănățeni din Ulm.

Prenumele povestitoarei îl aflăm de-abia la pag.112, când mama îi zice „*Aufstehen, Sigg!*” / Deșteptarea Sigg.

Popasul făcut la Belgrad este un bun prilej de a aminti de „bișnița” pe care o făceau pe vremuri sârbii, care puteau veni la Timișoara.

Nimic nu-i scapă ochiului de Argus al autoarei, totul este

consemnat . Nu sunt uitate nici emisiunile tv de la sârbi (la Dana Grigorcea erau cele de la bulgari).

„*Ceaușescu ne-a vândut și a încasat suma fixată drept recompensă*” (p.137) constată, cu obidă, un prieten al tatălui.

Renumita rugă din Banat desigur că nu putea lipsi din paginile cărții.

Concluzia noastră ar fi că avem de-a face înc cazul de față cu o succintă cronică.

Apar în carte multe cuvinte românești: „*grai bănățan*”, „*cozonac*”, „*Hristos a înviat!*”, „*Adevărat a înviat!*”, „*Manele*” (p. 139), „*sarmale*”, „*una șvăboaică, cealaltă...*”, „*Gură cască*”, „*Hai acasă, puișor*”, „*Vișinată*” (p. 146).

În maghiară apare: „*kezetcsokolom*” (p. 22) iar în sârbă: „*Ide kući, ide kući!*” (p. 16).

Autoarea, în primul rând poetă fiind, realizează, pe alocuri, imagini memorabile: „*Noaptea este o mare de cerneală*” (p. 18 și 100), „*Covorul persian lucește ca o piscică în noapte*” (p. 38), „*Cerul atinge pământul ca o rochie de seară lungă până la pământ*” (p.71).

Cu ce nu suntem de acord, este folosirea denumirii orașului Timișara din maghiară, „*Temesvár*”, în transcriere devenit „*Temeswar*”, părăndu-ni-se mai corectă denumirea germană „*Temeschburg*”.